

PERIODISTES DAVANT DEL REPTE DE LA COMPLEXITAT

Josep Lluís Gómez Mompert

Si la realitat social és complexa i volem parlar-ne o escriure'n com a informadors, no tenim més remei que afrontar-la, perquè no podem abordar-la sense entendre-la. Però els procediments periodístics habituals no acostumen a permetre entrar a fons en allò que passa en la realitat, la qual cosa entrebanca el tractament periodístic de la complexitat. Amb tot, un bon periodista universitari (preparat, capaç, intel·ligent i amb talent) pot acostar-se a la complexitat social sempre que, entre d'altres qüestions, escapi de la simplificació a ultrança, es desempallegui d'algunes rutines productives, manllevi mètodes propis de les ciències i sortegi la cotilla formalitzada de l'objectivitat. La preparació i la capacitat en la formació dels futurs periodistes és responsabilitat de la universitat, i desenvolupar la intel·ligència i el talent dels alumnes és un desafiament per als docents-investigadors.

A la fi del curs 2004-2005 eixirà de la Universitat de València la primera promoció de llicenciats en Periodisme, titulació que l'any 2000 va néixer amb la voluntat decidida de formar professionals de la informació suficientment preparats i capaços d'afrontar les demandes informatives i les necessitats comunicatives de la societat actual. Per tant, calia no repetir errades comprovades i aprofitar les experiències internacionals més reeixides. D'ací que el nostre pla d'estudis consideri el llicenciat en Periodisme com un professional culturalment, humanísticament i tècnicament preparat per a exercir responsablement la funció d'interpret de la realitat social a l'hora de dissenyar, produir, analitzar i dirigir tota mena de mitjans, programes i productes en suports tradicionals i sistemes digitals.

La nota de tall de selectivitat dels estudiants de Periodisme de la Universitat de València (enguany 8,28 i el curs passat 8,29) no solament és la més alta de totes les titulacions del País Valencià, sinó que també és la més alta de totes les universitats espanyoles que imparteixen aquesta llicenciatura. I així ha estat en els últims anys, la qual cosa –a més de la gran

«A LA FI DEL CURS 2004-2005 EIXIRÀ DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA LA PRIMERA PROMOCIÓ DE LLICENCIATS EN PERIODISME»

atracció que desperta– avala la vàlua dels nostres alumnes i, d'alguna manera, l'encert de la nostra proposta. Proposta que presenta algunes singularitats reconegudes pels col·legues acadèmics (amb assignatures força analiticocrítiques, però també d'Internet o de periodisme infogràfic, digital, de pau, d'investigació, i sobretot l'itinerari de "Ciència i tecnologia", únic a Europa dins del grau), i apreciades pels col·legues professionals (amb bon nombre d'assignatures en laboratoris, preparació multimèdiàtica, certa experimentalitat d'innovació, i sobretot una capacitació tecnicoprofessional gràcies a especialistes de reconeguda competència).

Els mètodes periodístics majoritaris resulten limitats per pensar o tractar la complexitat, perquè sovint no paren atenció en el funcionament de les coses, sinó en la mecànica, tot fent de l'anècdota una mena de paradigma, quan aquesta acostuma a ser només un exemple que no permet cap extrapolació. Afortunadament no sempre és així, ni ara amb la tasca de certs periodistes d'aprofundiment que manlleven algunes tècniques de les ciències socials, ni abans, quan alguns excel·lents reporters com Émile Zola i Günter Wallraff narraven la vida dels obrers francesos i alemanys dels segles XIX i XX, o quan brillants cronistes com Gaziel i James Reston interpretaven la Primera o la Segona guerres mundials, o Kapuscinsky relatava l'Àfrica postcolonial, o quan lúcids analistes com Bêuve-Mery i Vázquez Montalbán explicaven la mundialització i la globalització econòmiques.

Alguns assumptes dels mitjans de comunicació sovint són presentats pel costat de la simplicitat. Per exemple, l'afer de les titlades "vaques boges" poques vegades és abordat des dels diferents angles malgrat la complexitat que comporta; el "dopatge" acostuma a reduir-se a l'àmbit esportiu, l'anomenada "crisi" de l'habitatge s'analitza com si fos un fet estrictament econòmic, i la corrupció sembla que només afecta el món de la política. Reduir aquests i d'altres temes a simples notícies i donar-les de manera breu i anecdò-

Primera promoció de la llicenciatura en Periodisme de la Universitat de València

1. María Mínguez	24. Beatriz Auñón
2. Carmen Miravet	25. Alba Requejo
3. Alba Camaño	26. Víctor Gómez
4. Yolanda Olmos	27. Mar Cervera
5. Amparo Amblar	28. Celia Serrano
6. Susana Moratalla	29. Estefanía Alabau
7. Serezade Moreno	30. Pilar Barrabés
8. Maite Sebastià	31. Eva Teresa García
9. Pilar Crespo	32. Eva Navarro
10. Cristina Sorio	33. Esperanza Blanc
11. María Iranzo	34. Gloria Gallo
12. Juan José Gutiérrez	35. Eva Sánchez
13. Francisco Álvarez	36. Jose Luis Obrador
14. Cristina Gómez	37. Violeta Camarasa
15. M ^a Dolores Berenguer	38. Cristina Simón
16. Anna San Ruperto	39. Sandra Agut
17. Verónica Martínez	40. Héctor San Juan
18. Pilar Muñoz	41. Pepe Soler
19. Laura Milano	42. Víctor Monrabal
20. Emma Oliver	43. Violeta Tena
21. Nadia Tronchoni	44. Cristina Torres
22. M ^a Carmen Eslava	45. Raúl Ibáñez
23. Verónica Chumillas	45. Rosa Escrihuela

En la fotografia falten: Rebeca Romero, Nicolau Albert, Lolita Berenguer, Isabel Moreno, Rosanna Enríquez, Inmaculada Esteve, Pablo Ferrer, Enma Nicolau, Cristina Orts, Marina Gordillo, Esther Meló, Ofelia Miralles, Raquel Montesinos i Laura Valero.

tica no solament no serveix per a tenir informació de la realitat social, sinó que contribueix a la desinformació dels temes.

Els periodistes interessats per la complexitat social han d'utilitzar alguns procediments i tècniques dels investigadors, com ara interrogar-se sobre els criteris que han de fer servir en els diferents temes i, en conseqüència, quina ha de ser la tria de casos més adequada. També han d'interrogar-se més sobre la jerarquia de les qüestions a tractar i sobre la seva validesa o no, en funció d'un plantejament conseqüent amb els drets humans i dins d'un marc de democràcia real. No pot haver-hi periodisme de qualitat sense inspirar-se en alguns mètodes científics (lectura de textos i dossiers, confrontació de fonts, qüestionament de teories i lèxic, autonomia de criteris). Aquest fet obliga a parar atenció també en aquestes eines i maneres, i no sols a valorar els tòpics del periodista autodidacte (olfacte per la notícia, capacitat de reacció, espontaneïtat, rapidesa, habilitat per relatar).

Davant de la crisi del periodisme –que en la darrera dècada ha dut diferents autors a parlar fins i tot de la seva mort– i en un món més complex on es necessita una informació socialment útil que defugi la

superficialitat i la trivialització, ens calen periodistes millor preparats i periòdicament reciclats. Perquè aquests han d'esdevenir autèntics intermediaris entre la realitat social i la ciutadania, per orientar-la (no moralment ni ideològica) davant l'allau de circulació de dades i fets dins i fora de la xarxa mundial, i per avaluar la qualitat i credibilitat informatives, com ha demanat el Project for Excellence in Journalism.

Amb l'objectiu de superar algunes de les limitacions esmentades, en el perfil formatiu dels llicenciats en Periodisme de la Universitat de València van imposar-se unes exigències de formació –que s'enriquiran amb postgraus– que poden resumir-se en: capacitat analiticocrítica, aprendre a aprendre, alta capacitat professional i tècnica, pràctica i experimentació, i facilitat d'adaptació als canvis. Amb els propers anys, els nostres llicenciats hauran d'esforçar-se tant o més com ho han fet al llarg dels cinc anys de la carrera a fi de contribuir a un periodisme de qualitat global/local, mitjançant el qual la ciutadania rebrà unes informacions socialment rellevants per tal de propiciar una opinió pública madura. ☺

Josep Lluís Gómez Mompert, Catedràtic de Periodisme de la Universitat de València